

EXPOSITION „LES MIGRATIONS DES OISEAUX”.

Van 4 tot 16 Maart werd op een der étages van de Grand Bazar te Luik de grote vogeltrek-tentoonstelling gehouden, georganiseerd door „la Commission des Sciences naturelles de la section liégeoise de l'A.P.I.A.W.”

Deze tentoonstelling mocht er zijn. In de heldere ruimte van het grote warenhuis kwamen zowel de overzichtskaarten en foto's als de betreffende vogelsoorten buitengewoon goed tot hun recht. Het geheel maakte een prettige, welverzorgde en bovenal rustige indruk; vooral ook doordat de entourage sober gehouden was, zodat alle aandacht viel op het eigenlijke onderwerp van de expositie.

Een tentoonstelling over vogeltrek moet zich — vooral als ze het grote publiek iets zeggen wil — uiteraard wel beperken tot het zo duidelijk mogelijk in beeld brengen van de verschillende trekbewegingen en het in verband daarmee exposeren van de betreffende vogelsoorten.

Duidelijke opschriften maakten het overzicht wel zeer gemakkelijk.

't Eerste luidt: Hoe men de vogeltrek bestudeert. Hier waren o.a. prachtige foto's met bij-schriften te zien over de bekende trekstations Rossitten, Helgoland en Skokham I.

Dan volgden de afd. van de standvogels en zwerfvogels (oiseaux erratiques). Een mooie groep van in België zeer zelden voorkomende grote roofvogels stonden hierbij opgesteld, o.a. steenarend, zeearend, vale gier en slangenarend. In 't Frans heet deze laatste Jean le Blanc, 'n naam, die je niet licht vergeet en die je helemaal niet vreemd vindt, als je de opgezette vogel voor je ziet. De verklaring er bij vermeldt, dat hij vroeger een vrij geregelde gast was in de Haute Fagne, nu (helaas) niet meer.

't Grootste deel der expositie was natuurlijk gewijd aan de eigenlijke trekkers, de echte „oiseaux migrants”. Vooral de „watervogels” waren goed vertegenwoordigd. Heel bijzonder vielen hier o.a. de overzichtskaarten op over de „observations faites par Mr. A. Van Beneden sur les passages de palmipèdes dans la région liégeoise au cours de l'année 1942” en die o.a. betrekking hebben op „le filigule milouin et le filigule milouinan” (tafeleend en topper). Ze werden van Febr. tot April 1942 door de heer Van Beneden bij tientallen waargenomen op de Maas in de buurt van Jupille.

Een grote kaart gaf een duidelijk beeld van de ligging van broedgebieden en winterkwartieren van witte en zwarte ooievaar. De opgezette vogels figureerden weer ter verduidelijking. Ook de trek der zwaluwen was in beeld gebracht. Zoals men weet overwinteren de Engelse broedvogels vooral in Zuid-Afrika, die van West- en Centraal Europa meer ter hoogte van de evenaar.

De z.g. invasievogels (pestvogel, steppenhoen, enz.) waren natuurlijk niet vergeten.

De volgende afd. vertelde iets over: Hoe zij trekken. Het gebruik van radar heeft het n.l. mogelijk gemaakt juistere gegevens te verkrijgen over de hoogte waarop sommige vogels trekken.

De cijfers over de trekhoogte zijn verrassend:

op 1000 m spreeuwen, meeuwen, zwaluwen;
op 1500 m ooievaars;

op 2500 m wilde ganzen tijdens een storm
boven de Noordzee;

op 3000 m roeken en kieviten;

op 4000 m lijsters;

op 5000 m kraanvogels, vinken, pluviëren.

Ook over de gemiddelde treksnelheid (dagsnelheid) werden een paar voorbeelden gegeven. Zo berekende men die van de steenloper in een bepaald geval op 34 km en van wilde ganzen op 39 km.

„Un cas exceptionnel” betreft *Sterna macrura* (de Noordse zeezwaluw) en *Puffinus gravis* (de grote pijlstormvogel). Deze vogels horen tot de verste trekkers. Hun dubbele jaarlijkse reis brengt ze van de antarctische naar de arctische streken en omgekeerd. De pijlstormvogels verblijven tijdens de noordel. zomer in het N. zonder er te broeden, in tegenstelling tot de sterns, die daar wel broeden. In Sept.—Oct. bereiken beide soorten het Zuidelijk halfrond. Van Dec. tot Maart, dat is dus tijdens de zuidel. zomer, is daar de broedtijd van de pijlstormvogels, terwijl de sterns er enkel verblijf houden. De maanden April en Mei brengen de twee soorten weer naar het Noorden.

Tenslotte wijst de expositie er op, dat trek een algemeen verschijnsel in de dierenwereld is (sprinkhaan, paling enz.), zich dus volstrekt niet beperkt tot de vogelwereld alleen, en dat men van de oorzaken van de vogeltrek nog weinig afweet, al worden er dan ook enige „causes probables” opgenoemd.

't Spreekt vanzelf dat de nodige literatuur

over het onderwerp niet ontbrak en dat er een „stand” was van het Nat. Hist. Museum in Brussel met de bekende mooie vogelplaten en andere uitgaven.

Wat we in Luik zagen schonk ons de stellige overtuiging dat deze mooie en welverzorgde tentoonstelling door onze Waalse natuurvrienden met kennis van zaken, nauwgezetheid en liefde was voorbereid en opgezet.

Ze was dan ook alleszins geschikt om de bezoekers — en dat waren er velen — een goede kijk op het verschijnsel van de vogeltrek te verschaffen en zo hun belangstelling voor en liefde tot de vogelwereld te vergroten.

M. MOMMERS.

VERSLAG OVER 1944, 1945, 1946 EN 1947 VAN HET RINGSTATION „MAASTRICHT EN OMSTREKEN.”

door
Dr. G. W. A. PANHUYSEN, ED. SCHOENMAKERS
Maastricht
en drs. KOFMAN (Haarlem)

Inleiding.

In 1943 begon dr. G. W. A. Panhuysen in Maastricht met het vangen van trekvogels ten dienste van het ringonderzoek. De resultaten van het eerste jaar, 1943, werden gepubliceerd in Limosa, jrg. 17, no. 1 (April 1944) pag. 28—33.

Het volgende jaar werd ook in Amby, bij Maastricht, onder leiding van de heer Ed. Schoenmakers, met het ringen begonnen. In het Natuurhistorisch Maandblad, jrg. 34, no. 11/12 (Dec. 1945) pag. 45—47, werden de resultaten over 1944 medegedeeld.

In 1945 werden beide ringstations samengevoegd en sindsdien wordt er nauw samengewerkt, hetgeen ook in dit gezamenlijk verslag, dat dus voor Amby van 1945 tot en met 1947, voor Maastricht van 1944 tot en met 1947 loopt, tot uiting komt.

Wegens gebrek aan tijd moest dr. Panhuysen zich in 1945 uit het werk terugtrekken; de leiding ging toen in Maastricht over in handen van drs. R. Kofman.

Grote medewerking werd ontvangen van een aantal vogelvangers. In Amby waren het de heren W. en H. Hermans en L. Tilmans, in Maastricht de heren J. en L. Devens en Jac. en Jos Paulissen met hun helpers, waarvan de heren G. H. Hellwig, J. Schenk, J. Tillie, J. Lemmens en J. Borgions genoemd moeten worden.

Bij het ringen werd assistentie verleend te Maastricht door de heren F. Rondagh, K. Stevens, M. Mommers en P. Wassenberg; te Amby door de heren J. Schoenmakers en F. Rondagh. Behalve aan bovengenoemden is grote dank verschuldigd aan het Koninklijk Natuurhistorisch Museum van België, dat tweemaal 1000 ringen verstrekke, toen na September 1944 de verbindingen met het Rijksmuseum van Natuurlijke Historie te Leiden in het nog niet bevrijde deel van het land verbroken waren.

Vangplaatsen en vangmethoden.

In hoofdzaak werd er gewerkt met de gewone slagnetten met vleugels van 10 m lengte, enkele malen met een z.g. leeuwerikennet, dat 30 m lang is. Te Maastricht werd de eerste jaren voornamelijk in het Bosserveld gevangen, een industrieterrein ten N.W. van de stad, met een ruige begroeiing van distels (*Cirsium arvense* en *lanceolatum*, *Carduus crispus*), bijvoet (*Artemisia vulgaris*), boerenwormkruid (*Tanacetum vulgare*), kleine klis (*Lappa minor*), uitstaande melde (*Atriplex patulum*) enz. Later werden de netten volgens oud gebruik meer op tijdelijk braakliggende akkers gelegd, hetgeen telkens verplaatsen nodig maakt. Zo werd er op tal van plaatsen op het vrijwel kale akkerplateau ten Westen van Maastricht gevangen, enkele malen op gelijksoortig terrein op de St. Pietersberg. Ook in Amby werd op akkers, ten Oosten van het dorp gevangen (zie foto).

Op plaatsen die voor de grote netten ongeschikt waren, werd in het voorjaar soms met kleinere netten „springnetten” en „bogen” gevangen. Met dergelijke netten zijn 's winters wel witte kwikstaarten op een vuilnisstortplaats verschalkt. Ook werden hiermee in het voorjaar grauwe klauwieren in hun broedterritorium gevangen, waarbij een kneutje als lokvogel werd gebruikt. Als echte roofvogels stootten de grauwe klauwieren hierop.

In Amby werden meerdere malen in heggen slapende vogels gevangen. Deze methode, in Zuid-Limburg „bleffen” genoemd, wordt toegepast in de late avond-uren bij maanloze hemel. Zo werden de volgende soorten gevangen: vink, kneutje, keep, geelgors, ringmus, groenling, merel, zanglijster en koperwiek. In 1947 werd een op deze wijze gevangen merel (♂) in een tijdvak van twee maanden nog tweemaal in dezelfde meidoornhaag van 'n weiland teruggevangen.